

Бекітілген
баспа ісі саласындағы кәсіптік
біліктілік бойынша салалық кеңес
отырысының хаттамасы.
(«10» маусым 2024 жылғы № 5)

Салалық біліктілік шеңбері
«Баспа-полиграфия өндірісі» саласы

Астана қ., 2024 жыл

Мазмұны

1. Салалық біліктілік шеңберінің паспорты.....	3
2. Жалпы ережелер.....	10
3. Ағымдағы жағдайы.....	12
4. Саланы талдау.....	15
5. Кәсіптік қызметтің әрбір түріндегі кәсіпорындарда ЭҚЖЖке байланысты және оларға сәйкес біліктілік пен жұмыс тәжірибесі КҰКға сәйкес сабақтар мен кәсіптердің негізгі топтарының сипаттамасы.....	15
6. Саланың (саланың) кәсіптік стандарттарының тізбесі.....	21
7. СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы.....	22
8. Қорытындылар мен ұсыныстар.....	30

1. Салалық біліктілік шеңберінің паспорты

«Баспа-полиграфия өндірісі» саласының салалық біліктілік шеңбері (бұдан әрі – СБШ) «Баспа-полиграфия өндірісі» Қазақстан Республикасының 2023 жылғы 4 шілдедегі № 14-VIII ҚРЗ «Кәсіби біліктілік туралы» Заңының 5-бабына сәйкес әзірленген және «Салалық біліктілік шеңберлерін әзірлеу және (немесе) жаңарту қағидалары» Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2023 жылғы 14 қыркүйектегі №384 бұйрығымен бекітілген.

«Баспа-полиграфия өндірісі» (бұдан әрі – СБШ) саласы аясындағы салалық біліктілік шеңбері 2016 жылғы 16 наурыздағы Әлеуметтік әріптестік және әлеуметтік және еңбек қатынастарын реттеу жөніндегі республикалық үшжақты комиссия бекіткен Ұлттық біліктілік шеңберіне сәйкес келетін сегіз біліктілік деңгейін қамтиды.

СБШ біліктілік деңгейлерінің бірыңғай шкаласын айқындайды, біліктіліктердің салыстырмалылығын қамтамасыз етеді және баспа-полиграфия саласындағы мамандардың кәсіби стандарттары мен сәйкестігін растау және біліктілігін беру жүйесінің негізі болып табылады және пайдаланушылардың әртүрлі топтарына (жұмыс берушілерге, білім беру органдарына, азаматтарға) арналған және:

- 1) кәсіптік және білім беру стандарттарын әзірлеу кезінде білім берудің барлық деңгейлеріндегі мамандар мен түлектердің біліктілігіне қойылатын талаптарды бірыңғай позициядан сипаттауға;
- 2) баспа-полиграфия саласындағы мамандардың және білім берудің барлық деңгейлеріндегі түлектердің сәйкестігін растау және біліктілік беру бағалау материалдары мен рәсімдерін әзірлеуге;
- 3) тиісті біліктілікті алуға әкелетін мансаптық өсуді, біліктілік деңгейін арттыруды жоспарлауға міндетті.

СБШ - да қолданылатын негізгі терминдер мен ұғымдар:

- 1) Білім-оқыту және жеке тәжірибе арқылы ақпаратты игеру нәтижесі, оқыту немесе жұмыс саласына жататын фактілер, қағидалар, теориялар мен практикалар жиынтығы, бағалауға жататын біліктілік компоненті;
- 2) ұлттық біліктілік шеңбері – еңбек нарығында танылатын біліктілік деңгейлерінің құрылымдық сипаттамасы;
- 3) ұлттық біліктілік жүйесі-еңбек нарығы тарапынан мамандардың біліктілігіне сұраныс пен ұсыныстарды құқықтық және институционалдық реттеу тетіктерінің жиынтығы;
- 4) тәжірибе-белгілі бір уақыт аралығында игерілуі және тиімді пайдаланылуы мүмкін саналы қызмет, білім мен дағдылар;
- 5) салалық біліктілік шеңбері-салада танылатын біліктілік деңгейлерінің құрылымдық сипаттамасы;
- 6) кәсіптік стандарт-кәсіптік қызметтің нақты саласында біліктілік пен құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындайтын стандарт;
- 7) іскерліктер – қызметті жүзеге асыру және міндеттерді шешу (логикалық,

интуитивті, шығармашылық және практикалық ойлауды қолдану) мақсатында білімді қолдану және құзыреттілікті көрсету қабілеті.

«Баспа-полиграфия өндірісі» СБШ 1-кестеде көрсетілген қызмет түрлеріне әзірленді және 2-кестеде көрсетілген кәсіби топтар мен кіші топтардан тұрады.

Кесте 1. «Баспа-полиграфия өндірісі» саласына жататын ҚР ЭҚЖЖ секциялары мен бөлімдері

№	ЭҚЖЖ секциясы	ЭҚЖ Ж бөлімі	ЭҚЖЖ тобы	ЭҚЖЖ класы	Үлгілік процестердің тізбесі
1	С Өңдеу өнеркәсібі	18	18.1 Осы саладағы полиграфиялық қызмет және қызмет көрсету	18.11 Газет басып шығару	18.11.0 Газет басып шығару
2			18.2 Жазылған тасымалдаушыны ойнату	18.12 Баспа өндірісінің басқа түрлері	18.12.0 Баспа өндірісінің басқа түрлері
3				18.13 Материалдарды баспаға дайындау және тарату жөніндегі қызмет	18.13.0 Материалдарды баспаға дайындау және тарату жөніндегі қызмет
4				18.14 Брошюралық-түптеу, әрлеу қызметі және ілеспе қызметтер	
	J Ақпарат және байланыс	58	58.1 Кітаптар, мерзімді басылымдарды басып шығару және баспа қызметінің басқа түрлері	58.11 Кітаптар басып шығару	58.11.0 Кітаптар басып шығару
6				58.12. Анықтамалықтар мен тарату тізімдерін шығару	58.12.0 Анықтамалықтар мен тарату тізімдерін шығару
7				58.13 Газет басып шығару	58.13.0 Газет басып шығару
8				58.14 Журналдар мен мерзімді басылымдарды басып шығару	58.14.0 Журналдар мен мерзімді басылымдарды басып шығару

9				58.19 Баспа қызметінің басқа түрлері	58.19.0 Баспа қызметінің басқа түрлері
---	--	--	--	--	--

18.11 газеттерді басып шығару

Бұл ішкі сыныпқа мыналар кіреді:

- аптасына кемінде төрт рет шығарылатын газеттер мен өзге де мерзімді басылымдарды басып шығару

18.12 баспа өндірісінің өзге де түрлері

Бұл кіші сыныпқа журналдар мен басқа мерзімді басылымдар, кітаптар мен брошюралар, музыкалық ноталар мен партитуралар, карталар, атластар, плакаттар, жарнамалық каталогтар, андатпалар және басқа да жарнамалық басылымдар, пошта, елтаңба маркалары, меншік құқығына арналған құжаттар, чектер және басқа да бағалы қағаздар, смарт-карталар, альбомдар, апталықтар, күнтізбелерді басып шығару және басқа да коммерциялық баспа өнімдерін, жеке бланкілерді және жоғары мөрмен, офсеттік мөрмен, терең мөрмен, флексографиялық мөрмен, экрандық мөрмен, сондай-ақ басқа да баспа машиналарын қолдана отырып жасалған басқа да баспа материалдары, көбейту машиналары, принтерлер, бедерлеу машиналары және т. б.кіреді.

- Сондай-ақ тоқыма бұйымдарына, пластмассаға, шыныға, металға, ағашқа және керамикаға басып шығару, жапсырмаларды немесе затбелгілерін басып шығару.

18.13 Материалдарды баспаға дайындау және тарату бойынша қызмет

Бұл деңгейге типографиялық жиынтық, Фото жиынтық, таңбаларды сканерлеу мен оптикалық тануды қоса алғанда, деректерді алдын-ала дайындау, электронды беттеу, әмбебап қолдануға арналған деректермен файлдарды дайындау (қағазға басып шығару, CD-ROM-ға жазу, Интернет желісіне орналастыру), жоғары және офсеттік басып шығаруға арналған баспа формаларын жасау, соның ішінде басып шығару параметрлерін реттеу, цилиндрлерді дайындау: терең басып шығару үшін цилиндрлерді ою және өңдеу, "компьютер – баспа қалыбы", " компьютер – фотополимерлі қалып", рельефті бедерлеу немесе басып шығару үшін баспа қалыптары мен мортабандарды дайындау, дайындау: литографиялық тастар мен дайын ағаш қалыптарды өндіру сияқты техникалық жоспардың көркемдік жұмыстары; презентацияларға арналған құралдар, мысалы, мөлдір слайдтар және т. б.; эскиздер, модельдер, макеттер және т. б.; түзету бедерлері кіреді.

18.14 брошюра-түптеу, әрлеу қызметі және ілеспе қызметтер

Бұл ішкі сыныпқа мыналар кіреді:

- кітаптарды, брошюраларды, журналдарды, каталогтарды және т. б. жасауды аяқтауға арналған брошюралық-түптеу және әрлеу қызметі: бүктеу, парақтарды кесу, дәптерлерді таңдау, жіппен тігу, тігіссіз желімдеу, кесу, желімдеу, іріктеу және жинақтау, орау, алтынмен бедерлеу, металл және пластикалық спиральмен бекіту

- басып шығарылған қағаз бен қатырма қағазды тоқу және әрлеу: бүктеу, бедерлеу, бұрғылау, саңылауды тесу, тесу, бекіту, желімдеу, ламинаттау.

- CD-ROM үшін әрлеу қызметтерін ұсыну
- полиграфиялық өнімдерді тарату, мұқабаларды дайындау
- штамптау, престоу, бедерлеу, Брайль тілінде зағиптарға арналған басылымдарды дайындау сияқты басқа да соңғы қызмет түрлері

58.11 Кітаптарды басып шығару кітаптарды баспа және электронды түрде (компакт-дискілер, электрондық тасымалдағыштар және т. б.), аудио форматта немесе Интернет желісінде басып шығаруға байланысты қызметті қамтиды, сондай-ақ, кітаптар, брошюралар, буклеттер және осыған ұқсас баспа өнімдері, соның ішінде сөздіктер мен энциклопедиялар, атластар, карталар мен сызбалар, аудиокітаптар, энциклопедиялар және CD-ROM-дағы ұқсас басылымдар шығару.

58.11 *Кітаптарды басып шығару* кітаптарды баспа және электрондық түрде (компакт-дискілер, электрондық тасымалдағыштар және т.б.), аудио форматта немесе Интернет желісінде басып шығаруға байланысты қызметті қамтиды.

Бұл кіші сыныпқа да жатады:

- кітаптарды, брошюраларды, буклеттерді және осыған ұқсас баспа өнімдерін, соның ішінде сөздіктер мен энциклопедияларды басып шығару
- атластар, карталар мен сызбалар шығару
- аудиокітаптар шығару
- компакт- дискілердегі энциклопедиялар мен ұқсас басылымдарды шығару (CD-ROM)

58.12 *Анықтамалықтар мен тарату* тізімдерін шығару бұл ақпараттық анықтамалықтар мен тізімдерді шығару (деректерсіз), оларды ұсыну нысаны авторлық құқықпен қорғалған, бірақ ақпараттық мазмұнның өзі емес, сонымен қатар телефон анықтамалықтарын, басқа анықтамалықтар мен жинақтарды шығару (фармацевтикалық, сот практикасы бойынша және т.б.).

58.13 *Газет шығару*

Бұл кіші сыныпқа аптасына кемінде төрт рет шығарылатын жарнамалық газеттерді қоса алғанда, газет шығару кіреді. Басылым Интернет желісіндегі басылымды қоса алғанда, баспа түрінде де, электронды түрде де жүзеге асырылуы мүмкін.

58.14 *Журналдар мен мерзімді басылымдар* бұл кіші сыныпқа аптасына төрт реттен аз шығарылатын журналдар мен мерзімді басылымдар кіреді. Басылым Интернет желісіндегі басылымды қоса алғанда, баспа түрінде де, электронды түрде де жүзеге асырылуы мүмкін. Радио және теледидар бағдарламаларын шығару да осы кіші сыныпқа жатады

58.19 *баспа қызметінің өзге де түрлері*

Бұл ішкі сыныпқа келесілер кіреді:

- каталогтарды, фотосуреттерді, гравюраларды, пошта ашықхаттарын, құттықтау хаттарын, бланкілерді, плакаттарды, көркем репродукцияларды, жарнамалық материалдарды, өзге де баспа өнімдерін басып шығару (оның ішінде онлайн режимінде)
- статистикалық және басқа да ақпаратты онлайн режимінде шығару

Кесте 2. КҰК бойынша кәсіби топтар мен кіші топтар

№	Шағын топ	Бастауыш топ	Сабақ тобы	Ішкі топтар
1	121 Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	1210 Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	1210-0 Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	1210-0-044 Бірлестік директоры, Кәсіпорындар 1210-0-054 Фабрика директоры
2	132 Мамандандырыл ған өндірістік, өндіруші, құрылыс, жабдықтау және көлік бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары)	1321 Мамандандырыл ған өндірістік (өндеуші) бөлімшелердің басшылары(басқа рушылары)	1321-0 Мамандандырыл ған өндірістік (өндеуші) бөлімшелердің басшылары(басқа рушылары)	1321-0-037 Өндіріс бастығы (өндеу өнеркәсібі) 1321-0-048 Цех бастығы (өндеу өнеркәсібі)1321-0- 024 Цех шебері (өндеу өнеркәсібі)
3	214 Инженер- электротехниктер ді қоспағанда, техника саласындағы мамандар	2141 Өндірістік инженерлер, оның ішінде өнім бойынша 2144 Инженер- механиктер	2141-2 өндірісті басқару ұйымдастыру инженері 2141-1 Инженер- технолог (жалпы профиль)	2141-2-002 өндірісті басқару ұйымдастыру инженері 2141-1-005 Инженер-технолог (жалпы профиль)
4	215 Электротехника инженерлері	2151 Электр инженерлері 2152 Электроника инженерлері	111	2151-1-004 Электр инженерлері 2152-1-002 Электроника инженерлері
5		3112 Өнеркәсіптегі және өндірістегі техниктер- технологтар	3112-1 Техник- технологтар (жалпы профиль)	3112-1-005 Техник-технологтар (жалпы профиль)
6	733 Полиграфия жұмысшылары	7331 Басып шығаруға дейінгі кезеңнің жұмысшылары	7331-1 Терушілер	7331-1-005 Теру- басып шығару машинкаларында теруші
7			7331-2 Трафареттер мен пішіндерді, стереотиптер мен клишелерді жасаушылар	7331-2-001 Баспа қалыптарын жасаушы
8			7331-9 Баспаға дейінгі полиграфияның	7331-9-005 Баспа нысандарын көшіруші

			басқа жұмысшылары	
9		7332 Полиграфия бойынша басушы	7332-1 Мата бойынша басушы	
10			7332-2 Ағаш пен металл бойынша басушы	7332-2-002 Металлографиялық баспа бойынша басушы
11			7332-9 Полиграфия бойынша басқа басушылар	7332-9-006 Полиграфиялық жабдықты баптаушы 7332-9-007 Сандық басып шығару операторы 7332-9-010 Брайль баспа бойынша басушы 7332-9-011 Жоғары баспа бойынша басушы 7332-9-012 Терең баспа бойынша басушы 7332-9-016 Офсет баспа бойынша басушы 7332-9-020 Флексография баспа бойынша басушы 7332-9-029 Типограф- басушы
12		7333 Әрлеушілер мен байланыстырғыш тар	7333-0 Әрлеушілер мен байланыстырғыш тар	7333-0-002 Брошюра түптеуші 7333-0-005 Қағаз кескіш машинаның операторы 7333-0-006 Жапырақ жинау машинасының операторы 7333-0-007 Шағын форматты брошюра-түптеу машинасының операторы 7333-0-008 Фольгамен бедерлеу машинасының операторы 7333-0-009

				Түптеуші желі операторы 7333-0-010 Фальц машинасының операторы 7333-0-013 Түптеуші 7333-0-015 Кітап түптеушісі
13	81 Өндірістік стационарлық жабдықтың операторлары	818 Өндірістік стационарлық жабдықтың басқа операторлары	8184 Түптеу және әрлеу операторлары	8184-1-013 Фальц машиналарының машинисі 8184-2-001 Тігіссіз бекіту агрегатының машинисті 8184-2-001/010 Брошюралау машинасының операторы 8184-2-002 Блок өңдеу агрегатының машинисті 8184-2-003 Салу-тігін-кесу агрегатының машинисі 8184-2-005 Қақпақ жасау машинасының машинисті 8184-2-007 Пленканы престоу машинисті 8184-3-003 Кітапсалу машинасының машинисті 8184-9-003 Кесу машинасының машинисті

2. Жалпы ережелер

Саланың миссиясы: жоғары сапалы полиграфиялық өнімдерді шығару және өндіру.

Көру: бәсекеге қабілеттілік және саланың тұрақты дамуы.

Саладағы мемлекеттік саясаттың принциптері:

1. Баспа-медиа индустриясы саласындағы мемлекеттік саясаттың мақсаты сапалы және бәсекеге қабілетті өнім өндірісін ұлғайту жолымен Баспа-полиграфия өнеркәсібінің тұрақты дамуын қамтамасыз ету болып табылады.

2. Баспа-полиграфиялық саясаттың міндеттері:

1) халық шаруашылығының Баспа-полиграфия саласының нарықтық қатынастарын орнықты дамыту саласындағы мақсаттарға қол жеткізу арқылы ел халқының әл-ауқатын арттыру;

2) баспа-полиграфия өнеркәсібін дамыту үшін өндірістік ортаны құру және дамыту;

3) баспа-полиграфия өндірісі саласында инновацияларды тиімді енгізуді және жаңа жоғары технологиялық өндірістерді дамытуды қолдау;

4) еңбек өнімділігін арттыру мақсатында және өнеркәсіптік экологиялық қауіпсіздікті ескере отырып, экономиканың өсуін ұлғайту және баспа-полиграфия өндірісінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру, оның ішінде жартылай фабрикаттарды қайта өңдеу, жұмыс істеп тұрған орта және ірі сериялы типтегі өндірістерді цифрландыру және автоматтандыру жолымен арттыру;

5) Баспа-полиграфия саласы саласында қолайлы климат құру жолымен елде ұлттық экономиканың өсуі;

6) қолайлы инвестициялық ахуал және қосылған құны жоғары отандық баспа-полиграфиялық өнімдердің экспорттық әлеуетін дамыту, сондай-ақ қосылған құнның жаһандық тізбегіне ену;

7) материалдар мен жабдықтардың өзіндік өндірісін әзірлеу және дамыту.

СБШ мақсаты – экономиканы дамытудың перспективаларын, басымдықтарын ескере отырып, осы салада танылатын біліктілік деңгейлерінің құрылымдық сипаттамасын, ұлттық біліктілік шеңбері (бұдан әрі-ҰБК) негізінде қолданыстағы біліктіліктерге қойылатын талаптарды тұжырымдау, сондай-ақ салааралық құзыреттер мен сабақтас кәсіп түрлерін (біліктіліктерді) көрсете отырып, кәсіптерді біліктілік деңгейлері бойынша сұрыптау.

СБШ оқыту деңгейлері мен білім беру ұйымдарының ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру процесінің мақсаттарын, міндеттерін, білім беру саласындағы қызмет түрлерін ескере отырып, ҰБК-ның қызметкерлердің құзыреттеріне қойылатын талаптарын нақтылайды.

«Баспа-полиграфия өндірісі» СБШ мынадай қағидаттарды ескере отырып әзірленді:

1) саланың негізгі өнімін айқындау-баспа және полиграфиялық қызметтер көрсету;

2) оқыту деңгейлері мен ұйымдардың ерекшеліктерін ескере отырып, еңбекті бөлу жүйесін айқындау;

3) өзара байланысты кәсіптік топтарды және/немесе саланың кіші топтарын өмір сүру перспективалары мен өзгергіштігін ескере отырып, оның

ішінде инновациялық және дәстүрлі технологияларды пайдалана отырып айқындау;

4) практикалық тәжірибені ескере отырып, Біліктіліктің төменгі деңгейлерінен жоғары деңгейлеріне өту кезінде біліктілікті дамыту траекторияларының сабақтастығы;

5) СБШ талаптарының саланың кәсіптік топтарына және/немесе кіші топтарына қолданылуы;

6) біліктілік деңгейлерінің иерархиясының еңбек бөлінісінің құрылымына сәйкестігі;

7) баспа-полиграфиялық өндіріс және экономикалық орындылық саласындағы кәсіби қызмет параметрлері арқылы СБШ біліктілігінің деңгейлерін (кіші деңгейлерін) сипаттау;

8) саланың функционалдық карталарын жасау арқылы осы салаға Функционалдық талдау жүргізу.

Саланың (саланың) кәсіптік қызметі жүзеге асырылатын негізгі нормативтік актілер:

1. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 30 тамыздағы Конституциясы;

2. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V ҚРЗ Еңбек кодексі;

3. 23.03.2024 жылғы Қазақстан Республикасының «Өнеркәсіптік саясат туралы» Заңы;

4. 2023 жылғы 28 наурыздағы «Өңдеу өнеркәсібін дамытудың 2029 жылға дейінгі тұжырымдамасы»

3. Саланың ағымдағы жағдайы

Баспа-полиграфия саласын талдау полиграфия жұмыстарының салалық нарығының жай-күйі мен даму тенденцияларын анықтайды. Бұл саланың құрылымы мен динамикасын, оған тән мүмкіндіктер мен бар қауіптерді түсінуге, табыстың негізгі факторларын анықтауға және осы негізде білім беру қызметтері нарығында даму стратегиясын жасауға мүмкіндік береді.

Салалық талдау жүргізу кезінде зерттеудің негізгі объектісі Баспа-полиграфия саласы-ұқсас тауарлармен немесе қызметтермен бір тұтыну нарығында бәсекелесетін полиграфия кәсіпорындарының жиынтығы болып табылады. Сатып алушылардың қажеттіліктерін зерттеу және қандай жұмыстарға немесе қызметтерге сұраныс бар екенін анықтау үшін полиграфиялық кәсіпорын жұмыс істейтін нарықты зерттеген жөн.

Кәсіпорын үшін сыртқы және ішкі орта динамикасына тұрақты бақылау жүргізу және саланы дамытудың жаңа бағыттарына жедел ден қою өзекті міндет болып табылады. Тұтынушылардың талаптарын барынша қанағаттандыру үшін кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілігін арттыру, бәсекелестердің жаңа артықшылықтарын ескеру және осылайша тұтастай алғанда өз кәсіпорнының қызметін жақсарту қажет.

«Театр ілгіштен басталады» дегендей, сол сияқты полиграфия саласы

инновациялық технологиялармен, техникалармен және материалдармен заманауи жабдықта жұмыс істеу дағдыларын, икемділік пен білімді меңгерген білікті кадрлардан басталады.

Полиграфия саласының кадрларын даярлау жөніндегі салалық статистика Қ.И.Сәтбаев ҚазҰТУ-ға оқуға қабылдаудың жабылуына байланысты, Қазақстан Республикасында баспа-полиграфиялық бейіндегі барлық мамандықтар бойынша жұмысшы кадрларды даярлаумен Принтмедиа технологиялар колледжі айналысады, 10-шы жыл колледж өз түлектерін Ресейдің жоғары оқу орындарына, яғни Мәскеу политехникалық университетіне, Санкт-Петербург университеті оқуға жібереді. Сондай-ақ Қарағанды, Қызылорда, Қостанай және Ақтөбеде полиграфиялық және баспа бейіндегі жекелеген мамандықтар бойынша оқыту топтары бар.

Қазақстанда жоғары білім мамандарын Абай атындағы Республикалық Ұлттық педагогикалық университеті даярлайды, ол 2019 жылдан бастап полиграфия бакалаврлары мен магистрлерін даярлауды бастады және 2023 жылы бірінші бітірді.

Жыл сайын Принтмедиа технологиялар колледжі операторлық өнер (Фотограф), баспа ісі (баспаға дейінгі процестердің операторы «Копирайтер»), полиграфиялық және буып-түю өндірісінің технологиясы (Брошюралаушы-түптеуші), баспа машиналарының операторы, түптеу машиналарының операторы, Полиграфиялық өндіріс жабдықтары (Полиграфиялық өндіріс жабдықтарын монтаждаушы), графикалық және мультимедиялық дизайн (Графикалық дизайнер), Маркетинг (сатушы), пайдалану, техникалық қызмет көрсету және жөндеу сияқты мамандықтар мен біліктіліктерге 550 талапкерді қабылдайды.

Бұл ретте жыл сайынғы бітіруші түлектердің санын 450-500 студент кұрайды. Алматы қаласында полиграфия саласының 450-ден астам кәсіпорны шоғырланған - олар ірі, орта және шағын сериялы типтегі баспаханалар, яғни комбинаттар, баспалар, баспаханалар, баспа салондары, копицентрлер және т. б. Колледж дизайнерлер, кітап түптеушілер, маркетингтер және т. б. қажет болатын Алматы баспаханаларының кадрларына деген қажеттілікті қанағаттандырмайды.

Осылайша, Алматыда Қазақстан Республикасы бойынша полиграфиялық баспаханалардың жалпы санының 75% - дан астамы шоғырланған.

Ірі және орта сериялы типтегі Алматы полиграфиялық кәсіпорындарына: РПБК «Дәуір» ЖШС, «ПОЛИГРАФКОМБИНАТ» ЖШС, «IntellService» ЖШС, «EasyPackPro» ЖШС, «ГЕРОНА» ЖШС және т.б. жатады.

Қазақстанда полиграфиялық өнім тұтынушының талаптарына сәйкес дамыды. Мен орау өнімдерін ерекше атап өткім келді.

2020 жылғы Пандемия қазақстандық полиграфияның дамуына да біраз өзгерістер енгізді, нарыққа – жабдық, материалдар, технологиялар қажет екені белгілі болды. Полиграфиялық кәсіпорындар шекаралар ашылған кезде бос тұрған тауашаларды жауып тастады. Мысалы, кез-келген түрдегі және мақсаттағы қаптама (фармацевтикалық, тағамдық, затбелгі) күрт өзекті болды,

ол соншалықты танымал болды, бірақ карантин кезінде бұл өте өткір сезілді. Сырттан әкелінген баспа материалдары өнімді көбейту үшін қажет болды. Көптеген материалдарды жеткізуші фирмалар қажет болды, өйткені өндіріс қажеттілігін жабу керек болды.

2022-2023 жылдары орау өнеркәсібінің нарығы өсе бастады: халықтың өсуі табиғи және көші-қон сияқты өсті. Икемді немесе картон қаптамаға оралған тағамды тұтыну да пропорционалды түрде өсуде.

Қаптаманы офсеттік, флексографиялық басып шығару тәсілімен өндіруге арналған жабдықтар көбірек және жиі іске қосыла бастады. Жұмысқа орналасу және жабдықтарды тиеу индексі, сондай-ақ орта сериялы өндірістік кәсіпорындар қосымша жұмыс пен тапсырыстармен жүктелді.

Қаптаманы өндіру және шығару бойынша "терезесі бар" пакеттер, маффиндерге, капкейктерге және тартлеттерге арналған крафт-қағаздан жасалған қағаз қалыптар сияқты жабдықтар мен жаңа бағыттар ашылады. «Easy Pack PRO» ЖШС компаниясының директоры Илахунов Абдушкер Сабирович, ол қағаз қаптамасын шығарумен айналысады, қазіргі уақытта экологиялық таза қағаздан - крафт-қағаздан қаптама пакеттерін шығаруға баса назар аударылатынын айтады.

Өзгерістер коммерциялық басып шығару сегментіне де әсер етті. Қазақстанда, бүкіл әлем сияқты, Интернеттің дамуымен полиграфиялық өнімдер аз сатып алынады. Тиісінше, «ұзақ» басылымдардың қысқаруы байқалады, бірақ түрлі-түсті аз тиражды өнімдер, атап айтқанда брошюралар, визиткалар, буклеттер сұранысқа ие бола бастады. Қызметтер мен өнімдер ассортиментін кеңейту, тапсырысты қысқа мерзімде орындау қажеттілігі офсеттік баспаханалар нарығының үлесін тартатын жаңа жабдықтар мен жаңа цифрлық технологияларды енгізуді талап етеді.

Еуропада офсеттік баспаханалардың 90% - ы цифрлық машиналармен жабдықталған; сарапшылар Қазақстан жалпы трендтерден тыс қалмайды деп санайды. «Technology of imaging» компаниясының директоры Евгений Люцтің айтуынша, базаның төмен әсерінің арқасында Қазақстан цифрлық полиграфияда нарыққа қарағанда жылдам өсуде.

Полиграфиялық кәсіпорындар қазіргі уақытта баспа өнімдерінің республикалық және аймақтық нарықтарында қандай рөл атқаратынын анықтады. Олар өздерінің мүмкіндіктері мен бәсекелестердің мүмкіндіктеріне талдау жасады. Өңірде түрлі түрдегі баспа өнімдерін тұтынудың перспективалық көлемі және осы қажеттілікті қамтамасыз етудегі өз үлесі айқындалды. Осыны негізге ала отырып, кәсіпорынды дамыту стратегиясы әзірленді және әзірленген стратегияны іске асыру үшін талап етілетін шығындар айқындалды, қойылған міндеттерді орындауға қаражат алу тетіктері ұсынылды, талап етілетін күрделі салымдардың өтелу мерзімі есептелді.

Кесте 3. Бес бөлім бойынша КҰК және ЭҚЖЖ бойынша кәсіптік қызмет түрін және кәсіптік қызмет түрінің басқа кәсіптік қызмет түрлерімен өзара

байланысын сипаттау

Біліктілік Деңгейлері ҰБК	ЭҚЖЖ		
7-8	1 бөлім. Басқару процестері. Ұйымды жалпы басқару, негізгі өндірісті басқару, инициализация және жоспарлау, персоналды басқару. Ұйымдардың, кәсіпорындардың басшылары. Ұйымдар, кәсіпорындар басшыларының орынбасарлары. Өндіріс бастықтары. Өндірісті басқаруды ұйымдастыру жөніндегі инженерлер		
4-7	2 бөлім. Өндірістік процесті дайындау Инженер-технолог Инженер-механиктер	3 бөлім. Негізгі өндірістік процестер Цехтардың, учаскелердің бастықтары, Техниктер-технологтар. Жабдықтарды пайдалану және жөндеу техникасы	4 бөлім. Өндірістік процестерден кейін Учаске шеберлері
4-2	5-бөлім. Көмекші процестер Жабдықты баптаушылар, баспа машиналарының операторлары, брошюралаушылар, түптеушілер		

4. Саланы талдау

Баспа-полиграфия саласы үздіксіз өсіп келеді, цифрлық және инновациялық технологиялар көбірек орын алады, өндірістік циклге белсенді енгізу жұмыс сапасын жақсартады және тұтынушылардың қажеттіліктерін қанағаттандырады.

5. ЭҚЖЖ бойынша кәсіптік қызметтің әрбір түрінің кәсіпорындарында КҰК бойынша сабақтар мен кәсіптердің негізгі топтарының сипаттамасы және олардың білімі мен жұмыс тәжірибесі бойынша тиісті біліктіліктері

Баспа қызметіне кітаптар, брошюралар, буклеттер, сөздіктер, энциклопедиялар, атластар, карталар мен сызбалар; газеттер, журналдар мен мерзімді басылымдар; анықтамалықтар, мекенжай тізімдері және баспа басылымдарының басқа түрлері, сондай-ақ бағдарламалық қамтамасыз ету кіреді. Баспа қызметі сонымен қатар мазмұнға (ақпараттық өнімдерге) авторлық құқықты сатып алуды және олардың мазмұнын әр түрлі түрлерде көбейту және тарату арқылы жариялауды қамтиды. Басып шығаруға дейінгі процестердің операторы, копирайтер баспа қызметінің барлық түрлерін, яғни баспа, электрондық немесе дыбыстық нысанда, Интернет желісі бойынша, мультимедиялық өнімдер түрінде, мысалы, CD-дегі анықтамалықтар және т. б. орындайды.

Брошюралаушы-түптеушінің, кітап түптеушінің немесе баспа-полиграфия саласының басқа маманының негізгі ерекшеліктері - бұл өз ісіне деген сүйіспеншілік, жеделдік (жылдамдық) және сапалы орындалған жұмыс,

өйткені полиграфиялық жабдықта жұмыс істеу ерекше күтімді, ұқыптылықты және байқауды қажет етеді.

Полиграфиялық қызметкердің кәсіби қызметі газеттер, журналдар, кітаптар, мерзімді басылымдар, бланкілер, құттықтау хаттары және басқа да материалдар сияқты өнімдерді басып шығаруды, сондай-ақ баспа ісі, баспа формаларын жасау және кескіндерді өңдеу сияқты полиграфиялық өнімдерді өндіруге ықпал ететін қызмет түрлерін қамтиды. Полиграфиялық өнімдерді өндіруге ықпал ететін барлық полиграфистер негізгі фактор болып табылады. Полиграфиялық өндіріс, баспа формалары, бір-бірімен байланысты. Кітап, баспа ақпараты бар файл немесе диск сол полиграфистің кәсіби қызметінің нәтижесі болып табылады. Басып шығаруға дейінгі және басып шығарудан кейінгі полиграфиялық өндіріс процесіне дейінгі әрбір қызметкердің жұмысы бір бүтіннің тізбегі – өндіріс технологиясы болып табылады.

Жұмысшылардың полиграфияда жүргізетін процестері кескінді баспа түрінен, экраннан немесе компьютерлік файлдан қағаз, пластмасса, металл, тоқыма немесе ағаш сияқты негізге ауыстырудың әртүрлі әдістерін қамтиды. Баспа жабдығының операторы басып шығарудың негізгі операцияларын орындайды – бұл офсеттік, терең, экрандық және флексографиялық басып шығару. Көбінесе компьютерлік файл тікелей «басып шығаруға», яғни кескінді контактісіз (сандық басып шығару немесе контактісіз басып шығару) жасау үшін басып шығару механизміне жіберіледі.

Әдетте, баспа және полиграфиялық қызметті бір кәсіпорын жүзеге асырады (мысалы, газет шығару), бірақ бұл қызмет түрлерін әртүрлі кәсіпорындар жүзеге асырады.

Кесте 4. Қызметкерлердің біліктілік санаттары бойынша құзыреттілік критерийлері, өсу қағидаты бойынша құрылымдалған

Құзыреттілік критерийлері	Электрондық теру және беттеу операторы	Жарнамалық мәтіндерді құрастырушы	Баспа жабдығының операторы	Брошюра –лаушы-түптеуші	Брошюра машинасының операторы	Полиграфия өнеркәсібі жабдықтаушы	Техник-технологы	Жабдықты пайдалану және жөндеу жөніндегі Техник
Ақпарат және байланыс								
Баспа қызметі								
Кітаптар, мерзімді басылымдар және баспа қызметінің басқа түрлері								
Кітаптар шығару								
Журналдар мен мерзімді басылымдарды шығару								
Баспа қызметінің басқа түрлері								

Кітапта р-ды баспа және электро н-ды түрде (компак т- дискіле р, Элек- тронды қ тасыма лдағыш -тар және т.б.), аудио формат та немесе Интер- нет желісін де басып шығару .	Файл- дарды басып шыға- руға дейін дайын дауды жүзеге асыра- ды	Марке- тинг- тік міндет терді ескере оты- рып, жарна малық мәтін- дердің көркем дік дизайн ын жасай- ды және жүзеге асыра- ды.	-	-	-	-	-	-
Полиграфиялық қызмет және жазылған ақпарат тасығыштарды жаңғырту								
Осы саладағы полиграфиялық қызмет және қызмет көрсету								
Газет басып шығару								
Баспа өндірісінің басқа түрлері								
Материалдарды баспаға дайындау және тарату жөніндегі қызмет								
Брошюралық-түптеу, әрлеу қызметі және ілеспе қызметтер								
Газет- терді, журнал дарды, кітап- тарды, бланкі- лердің мерзім- ді басылы мдарын , құттықт ау хатта-	--		Баспа формала рына, қағаздар мен бояулар- ды түзету әдістері- не, баспа машинас ын реттеу әдістер- іне қойыла-	Басыл- ған бұйым -дарды өңдейд і және брошю ралар, журна лдар, кітапта р, түптеу қақпақ -тары, папка-	Мамандан дырылған брошюра- лау-түптеу жабдығын да парақты баспа өнімдері мен блоктарды өңдеуді жүзеге асырады	Жаб- дықтард ы уақты- лы монтаж дауды, бөлшек- теуді және кешенді жөндеу- ді жүргізе ді.	Өндірі стік опера- циялар -ды және поли- графия -лық өндіріс процес терін техно- логиял ық сүйе-	Жаб - дық- тар жұм ысы - ның сапа -сын бақ ы- лау- ды жүзе -ге

рын және басқа материалдарды басып шығару, полиграфиялық өнімдерді шығару, яғни түптеу ісі, баспа нысандарын жасау және әртүрлі технологиялармен әртүрлі материалдарды пайдалана отырып кескіндерді өңдеу.			тын техникалық талаптарды біле отырып, басып шығару процесін жүзеге асырады.	лар, бланк өнімдерін жасау, Былғарыдан, барқыттан, жібектен және басқа да материалдардан көркем түптеулер мен ақ бұйымдар жасау бойынша брошюралық түптеу операцияларын орындайды			мелдеуді жүзеге асырады.	асырады және жабдықтар жұмысының тиімділігіне талдау жүргізеді.
--	--	--	--	---	--	--	--------------------------	---

Әр түрдегі кәсіпорындарда КҰК бойынша бірдей сабақ әртүрлі лауазым атауларын (біліктіліктерін) алып жүруі мүмкін. 5-кестеде КҰК бойынша сабақтар топтарының сипаттамасы және оларға сәйкес біліктіліктер берілген.

Кесте 5. ЭҚЖЖ бойынша кәсіптік қызметтің әрбір түрінің кәсіпорындарында КҰК бойынша сабақтар мен кәсіптердің негізгі топтарының сипаттамасы және олардың білімі (дипломдар, сертификаттар, куәліктер) және жұмыс тәжірибесі бойынша тиісті біліктіліктері

С	Е	К	Ұ	ЭҚЖЖ
---	---	---	---	------

		КҰК бойынша сабақ топтарының атауы	18.10 Осы саладағы полиграфиялық қызмет және қызмет көрсету	18.12 Баспа өндірісінің басқа түрлері	58.1 Кітаптар, мерзімді басылымдар және басқа да баспа түрлері	58.19 Баспа қызметінің басқа түрлері
7-8	121	Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификаттау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі кемінде 3 жыл.	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификаттау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі кемінде 3 жыл.	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификаттау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі кемінде 3 жыл.	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификаттау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі кемінде 3 жыл.
6-7	132	Мамандандырылған өндірістік, өндіруші, құрылыс, жабдықтау және көлік бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары)	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификаттау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі кемінде 3 жыл.	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификаттау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі кемінде 3 жыл.	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификаттау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі кемінде 3 жыл.	...
5-6	214, 215	Инженер-электротехниктерді		Даярлау, қайта даярлау		

		қоспағанда, техника саласындағы мамандар Электротехника инженерлері		және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификат- тау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі кемінде 3 жыл.		
3-4	818	Өндірістік стационарлық жабдықтың операторлары	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификат- тау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі қажет емес.			
2-3	733	Полиграфия саласының жұмысшы- лары		Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификат- тау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі қажет емес.	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификат- тау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі қажет емес	Даярлау, қайта даярлау және біліктілікті арттыру курстары, салалық сертификат- тау, техникалық және кәсіптік білім беру, жоғары білім. Жұмыс тәжірибесі қажет емес.

**6. Саланың (саланың) кәсіби стандарттарының тізбесі:
қолданыстағы және әзірлеуге жоспарланған.**

2019 жылы Кәсіп карточкаларын қамтитын «Баспа-полиграфия өндірісінің кәсіби стандарты» әзірленді:

- 1) түптеуші-СБШ-ның 2-деңгейі;
- 2) кесуші - СБШ-ның 2-деңгейі;
- 3) түзетуші-СБШ 3-ші деңгейі;
- 4) баспа ісінің маманы-СБШ 4-деңгейі;
- 5) полиграфиялық жабдықты баптаушы өнеркәсіп-СБШ 3-деңгейі;
- 6) жабдықты пайдалану және жөндеу жөніндегі техник-СБШ 4-деңгейі;
- 7) баспагер -СБШ 3-деңгейі;
- 8) техник-технолог-СБШ-ның 4-ші деңгейі.

Кесте 6. Кәсіби біліктілік картасы

№	2008 ЖЫЛҒЫ САБАҚТАРДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТЫ ЖІКТЕМЕСІ (БАСТАУЫШ ТОПТАР)			Сәйкестік	ҚР ҰЛТТЫҚ САБАҚ ЖІКТЕУІШІ 01-2017 (бастауыш топтар)			Сәйкестік	ҚР ҰЛТТЫҚ САБАҚ ЖІКТЕУІШІ 01-2017 (бастауыш топтар)			ҰСҚ негізгі топтары	Білім деңгейі	НРК деңгейі	СБШ деңгейі	ЭҚЖЖ секциясы	
	СХСК коды	Ағылшын тіліндегі атауы	Орыс тіліндегі атауы		ҰСҚ коды	Орыс тіліндегі атауы	Мемлекеттік тілдегі атауы		ҰСҚ коды	Орыс тіліндегі атауы	Мемлекеттік тілдегі атауы					ЭҚЖЖ бөлімі	
1	1120	Managing directors and chief executives	Директора и руководители высшего звена		1210	Первые руководители учреждений, организаций и предприятий	Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары		1210-0	Первые руководители учреждений, организаций и предприятий	Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	1 Басшылар мен мемлекеттік қызметшілер		8	8	С Өңдеу өнеркәсібі J Ақпарат және байланыс	ЭҚЖЖ сыныбы
2	1321	Manufacturing managers	Руководители подразделений (управляющие) в обрабатывающей промышленности		1321	Руководители (управляющие) специализированных производственных (обрабатывающих) подразделений	Мамандандырылған өндірістік бөлімшелердің басшылары (басқарушылары)		1321-0	Руководители (управляющие) специализированных производственных (обрабатывающих) подразделений	Мамандандырылған өндірістік бөлімшелердің басшылары (басқарушылары)						

3					1329	Руководители (управляющие) специализированных производственных, добывающих, строительных, снабженческих и транспортных подразделений, н.в.д.г.	Б.т.к. мамандандырылған өндірістік, өндіруші, құрылыс, жабдықтау және көлік бөлімшелерінің басқа да басшылары (басқарушылары)		1329-1	Руководители (управляющие) специализированных производственных подразделений (технические и инженерные)	Мамандандырылған өндірістік бөлімшелердің (техникалық және инженерлік) басшылары (басқарушылары)		5	7	6-7	
4	2141	Industrial and production engineers	Инженеры в промышленности и на производстве		2141	Производственные инженеры, в т.ч. по продукции	Өндіріс инженерлері, оның ішінде өнім жөніндегі инженерлер		2141-1	Инженеры-технологи (общий профиль)	Инженер-технологтар (жалпы бейін)		5	6	5-6	
5	2151	Electrical engineers	Инженеры-электрики		2151	Инженеры-электрики	Инженер-электриктер		2151-1	Инженеры-электрики (общий профиль)	Инженер-электриктер (жалпы бейін)		4	6	5-6	
6	2152	Electronics engineers	Инженеры-электронники		2152	Инженеры-электронники	Инженер-электроншылар		2152-1	Инженеры-электронники (общий профиль)	Инженер-электроншылар (жалпы бейін)		4	6	5-6	
2 Специалисты-профессионалы																

7	3115	Mechanical engineering technicians	Техники-механики		3112	Техники в промышленности и на производстве	Өнеркәсіп пен өндірістегі техниктер		3112-1	Техники-технологи (общий профиль)	Техник-технологтар (жалпы бейін)		3	5	4-5	
8	7321	Pre-press technicians	Рабочие допечатной стадии полиграфического производства		7331	Рабочие допечатной стадии полиграфии	Полиграфия-ның баспаға дейінгі кезеңінің жұмысшылары		7331-1	Наборщики	Терушілер	7 өнеркәсіп, құрылыс, келік жұмысшылары және басқа да байланысты кәсіптер	3	3	2-3	
9	7322	Printers	Печатники		7332	Печатники полиграфии	Полиграфия-дағы баспагерлер		7332-1	Печатники по ткани	Мата бойынша баспагер		3	3	3-4	
10	7323	Print finishing and binding workers	Отделочники и переплетчики		7333	Отделочники и переплетчики	Әрлеушілер және түптеушілер		7333-0	Отделочники и переплетчики	Әрлеушілер және түптеушілер		2	2	2-3	

7. СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	КҰК-дан сабақ	ҰБК деңгейі	Сатылар	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі (оның ішінде жауапкершілік саласы)	Білім	Дағдылар мен шеберлік	Жеке және кәсіби құзыреттіліктер
1. Басқару процестері							
8	121 Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	8	Жоспарлау, ұйымдас тыру және бақылау	Ұйымды жалпы стратегиялық және жедел басқару	Инновациялық-кәсіби қызмет саласындағы әдіснамалық білім	Идеяларды қалыптастыру, инновациялық қызмет нәтижелерін болжау, кәсіби және әлеуметтік салада кең ауқымды өзгерістерді жүзеге асыру, күрделі өндірістік және ғылыми процестерге басшылық жасау	Тәуелсіздік: кәсіпорын құрылымдарының жұмыс істеуі мен даму стратегиясын құруды көздейтін басқару қызметі. Жауапкершілік: кәсіпорынның Елеулі өзгерістеріне немесе дамуына әкелуі мүмкін қызмет процестерін жоспарлау, әзірлеу және нәтижелері үшін. Күрделілігі: даму міндеттерін шешуді, жаңа тәсілдерді әзірлеуді, әртүрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызмет. Кәсіпорынның стратегиялық мақсаттарына жету үшін ресурстарды басқару.
7	121 Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	7	Жоспарлау, ұйымдас тыру және бақылау	Ұйымды жалпы стратегиялық және жедел басқару	Ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық білім, кәсіби салада жаңа қолданбалы білім құру	Кәсіби қызметтің мақсатын өз бетінше анықтау және оларға қол жеткізудің барабар әдістері мен құралдарын таңдау. Жаңа білім алу бойынша ғылыми, инновациялық қызметті жүзеге асыру	Дербестік: кәсіпорын құрылымдарының жұмыс істеуі мен даму стратегиясын құруды көздейтін басқару қызметі. Жауапкершілік: елеулі өзгерістерге немесе дамуға әкелуі мүмкін қызмет процестерін жоспарлау, әзірлеу және нәтижелері үшін. Күрделілігі: кәсіпорынның күрделі әлеуметтік, өндірістік, ғылыми процестерінің дамуы мен тиімділігін арттыруға

							байланысты әдіснамалық, зерттеу және жобалық сипаттағы міндеттерді шешуді көздейтін қызмет.
2. Салалық процестер							
6	132 Мамандан дырылған өндірістік, өндіруші, құрылыс, жабдық- тау және көлік бөлімше- лерінің басшы- лары (басқару- шылары)	6	Жоспарлау, ұйымдас- тыру және бақылау	Ұйымды жалпы стратегиялық және жедел басқару	Кәсіби саладағы теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы	Теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну	Дербестік: жұмыстарды басқа учаскелермен үйлестіруді көздейтін кәсіпорын қызметінің стратегиясы шеңберіндегі басқару қызметі. Жауапкершілік: елеулі өзгерістерге немесе дамуға әкелуі мүмкін қызмет процестерін жоспарлау және әзірлеу үшін, қызметкерлердің кәсібилігін арттыру үшін жауапкершілік. Күрделілігі: шешудің әртүрлі тәсілдерін таңдауды және қабылдауды көздейтін мәселелерді шешуге бағытталған іс-шаралар.
3. Дайындық салааралық процестер							
5	214, 215 Инженер- электро- техниктер ді қоспаған- да, техника саласында ғы мамандар Электро- техника инженер-	5	Процес- тердің орында- луын ұйымдас- тыру, талдау және реттеу	Негізгі өндіріс	Кәсіби саладағы теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы	Теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну	Дербестік: учаске немесе цех қызметінің кәсіби қызметі мен стратегиясы шеңберіндегі басқару қызметі. Жауапкершілік: өз еңбегін бағалау және жетілдіру, өз оқуы және басқаларды оқыту. Күрделілігі: әртүрлі өзгермелі жұмыс жағдайларында шешу жолдарын таңдау негізінде практикалық есептерді шешу.

	лері						
4	818 Өндірістік стационар лық жабдық- тың оператор- лары	4	Талдау, Орын- дау	Негізгі өндіріс	Кәсіби міндеттерді қою мен шешудің тәсілдері, принциптері мен тәсілдері туралы білім.	Оқу және еңбек жағдайын, оның мүмкін болатын өзгерістері мен іс-әрекеттерін өз бетінше талдауды талап ететін болжамды жағдайларда кең спектрлі типтік кәсіби міндеттерді шешу	Дербестік: бағынысты қызметкерлердің міндеттерді өз бетінше айқындауын, оның іске асырылуын ұйымдастыруды және бақылауды көздейтін басшылық етумен міндеттерді іске асыру жөніндегі орындаушылық-басқарушылық қызметі. Жауапкершілік: жұмыс нәтижелері үшін. Күрделілігі: негізгі функцияларды іске асыру кезінде жұмыс жағдайларын өз бетінше талдауды қажет ететін қарапайым типтік есептерді шешу.
4. Өндірістен кейінгі салааралық процестер							
3	818 Өндірістік стационар лық жабдық- тың оператор- лары	3	Талдау, Орын- дау	Негізгі өндіріс	Кәсіби қызметтегі базалық, жалпы білім беру және тәжірибеге бағытталған білім	Стандартты практикалық тапсырмаларды орындайды, жоспарлау дағдыларын көрсетеді, тапсырмаларды орындау тәсілдерін таңдайды	Дербестік: үлгілік жағдайларда және кәсіби қызметтің қиын жағдайларында басшылық етумен өзіндік жұмысты жүзеге асыру; оқытуды дербес ұйымдастыру. Жауапкершілік: жұмысты орындау нәтижелері үшін. Күрделілігі: типтік практикалық мәселелерді шешу; білім мен практикалық тәжірибе негізінде белгілі әрекеттер әдісін таңдау.
5. Көмекші процестер							
2	733	2	орындау	Негізгі өндіріс	Қарапайым типтік	Берілген іс-әрекет	Дербестік: таныс жағдайларда

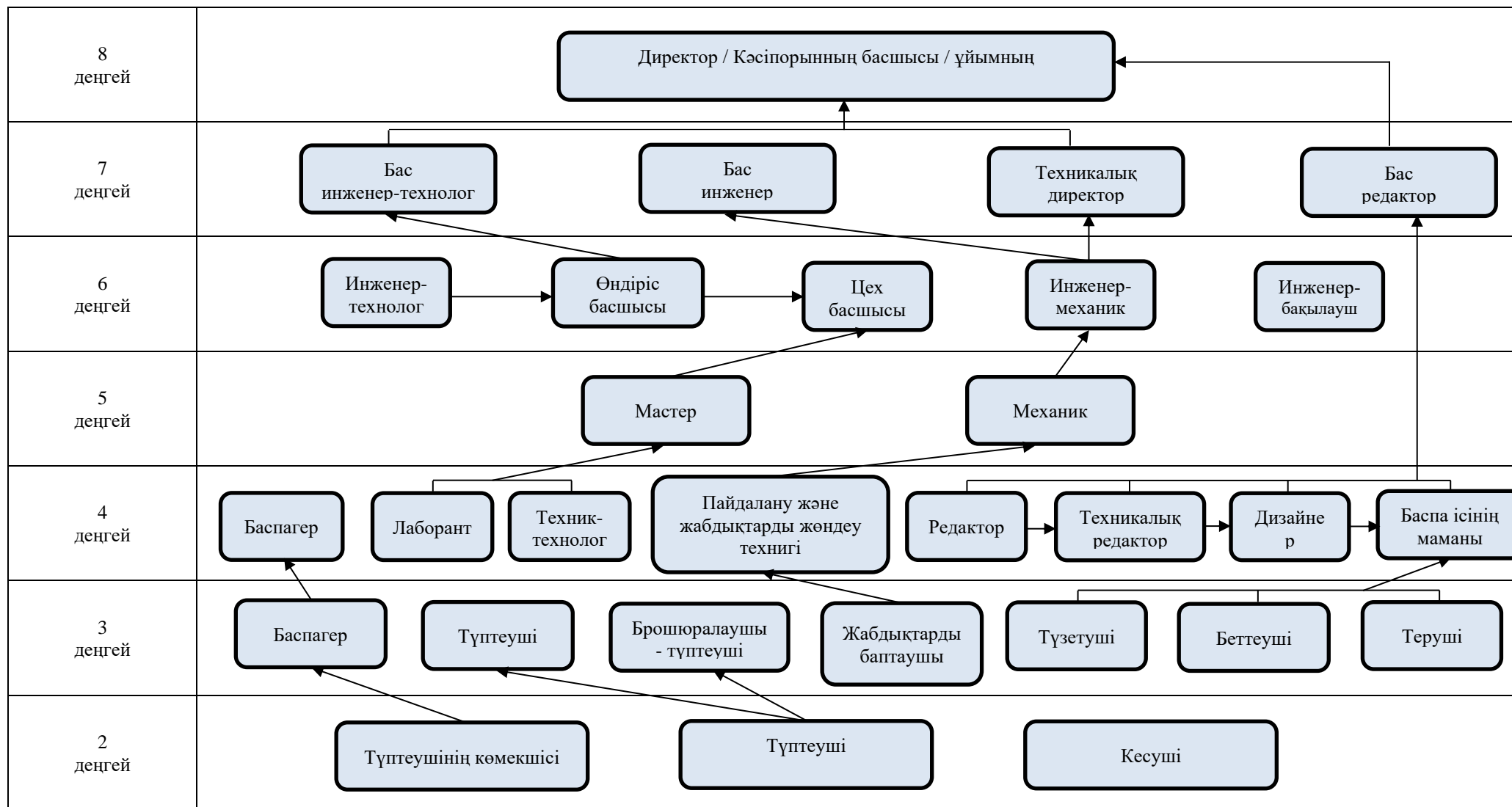
	Баспа жұмышшылары				тапсырмаларды орындау кезінде жұмыс пәні, нәтижеге жету құралдары мен әдістері туралы негізгі білім. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелерін білу	алгоритмі бойынша қарапайым практикалық тапсырмаларды орындайды, қарапайым өндірістік жағдайларда өз әрекеттерін бақылау және түзету дағдыларын көрсетеді.	белгілі бір тәуелсіздік болған кезде басшылықпен жұмыс істеу; басшылықпен оқыту. Жауапкершілік: қарапайым тапсырмаларды орындау нәтижелері үшін. Қиындық: қарапайым типтік есептерді шешу.
--	-------------------	--	--	--	---	--	--

6	132 Мамандан дырылған өндірістік, өндіруші, құрылыс, жабдық- тау және көлік бөлімшеле рінің басшы- лары (басқару- шылары)	6			Кәсіби саладағы теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы	Теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну	Дербестік: жұмыстарды басқа учаскелермен үйлестіруді көздейтін кәсіпорын қызметінің стратегиясы шеңберіндегі басқару қызметі. Жауапкершілік: елеулі өзгерістерге немесе дамуға әкелуі мүмкін қызмет процестерін жоспарлау және әзірлеу үшін, қызметкерлердің кәсібилігін арттыру үшін жауапкершілік. Қиындық: шешудің әртүрлі тәсілдерін таңдауды және қабылдауды көздейтін мәселелерді шешуге бағытталған іс-шаралар.
7	121 Мекеме- лердің, ұйымдар- дың және кәсіпорын дардың	7			Ғылым және кәсіби қызмет саласындағы тұжырымдамалық білім, кәсіби салада жаңа қолданбалы білім құру	Кәсіби қызметтің мақсатын өз бетінше анықтау және оларға қол жеткізудің барабар әдістері мен құралдарын таңдау. Жаңа білім алу бойынша ғылыми, инновациялық	Дербестік: кәсіпорын құрылымдарының жұмыс істеуі мен даму стратегиясын құруды көздейтін басқару қызметі. Жауапкершілік: елеулі өзгерістерге немесе дамуға әкелуі мүмкін қызмет

	бірінші басшы-лары					қызметті жүзеге асыру	процестерін жоспарлау, әзірлеу және нәтижелері үшін. Күрделілігі: кәсіпорынның күрделі әлеуметтік, өндірістік, ғылыми процестерінің дамуы мен тиімділігін арттыруға байланысты әдіснамалық, зерттеу және жобалық сипаттағы міндеттерді шешуді көздейтін қызмет.
8	121 Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшы-лары	8			Инновациялық-кәсіби қызмет саласындағы әдіснамалық білім	Идеяларды қалыптастыру, инновациялық қызмет нәтижелерін болжау, кәсіби және әлеуметтік салада кең ауқымды өзгерістерді жүзеге асыру, күрделі өндірістік және ғылыми процестерге басшылық жасау	Дербестік: кәсіпорын құрылымдарының жұмыс істеуі мен даму стратегиясын құруды көздейтін басқару қызметі. Жауапкершілік: кәсіпорынның Елеулі өзгерістеріне немесе дамуына әкелуі мүмкін қызмет процестерін жоспарлау, әзірлеу және нәтижелері үшін. Күрделілігі: даму міндеттерін шешуді, жаңа тәсілдерді әзірлеуді, әртүрлі әдістерді қолдануды көздейтін қызмет. Кәсіпорынның стратегиялық мақсаттарына жету үшін ресурстарды басқару.

Функционалды карта

Біліктілік деңгейі	КҰК бойынша кәсіби топтар
СБШ	

3. Қорытындылар мен ұсыныстар

«Баспа-полиграфия өндірісі» саласындағы сабақтарға жүргізілген талдау 2017 ж. КҰК - да ескірген және жаңа сабақ түрлерінің жоқтығын көрсетеді.

Осыған байланысты сабақтың қосымша түрлерін енгізуді ұсынамыз

- 1) Жарнамалық мәтіндерді құрастырушы -3 СБШ деңгейі;
- 2) Баспа жабдығының операторы-СБШ 2-3 деңгейі;
- 3) Электрондық теру және беттеу операторы-СБШ 2-3 деңгейі;
- 4) Брошюра машинасының операторы-СБШ 3 деңгейі.